

Termodynamika

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Komputerowo Wspomagana Inżynieria Materiałów Budowlanych Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Inżynierii Materiałowej i Ceramiki Poziom kształcenia Studia inżynierskie I stopnia Forma studiów Stacjonarne Profil studiów Ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/2025 Kod przedmiotu CKWIS.li4.00725.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Nie
Koordynator przedmiotu	Ewa Drożdż, Joanna Klich-Kafel	
Prowadzący zajęcia	Ewa Drożdż, Marzena Mitoraj-Królikowska, Agnieszka Łącz, Joanna Klich-Kafel	
Okres Semestr 3	Forma zaliczenia Egzamin Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 30 Zajęcia seminaryjne: 15 Ćwiczenia laboratoryjne: 15	Liczba punktów ECTS 5

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Celem przedmiotu jest dostarczenie studentom wiedzy na temat zasad termodynamiki, termochemii, przemian fizycznych substancji oraz diagramów fazowych.

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	Ma wiedzę niezbędną do rozumienia i opisu procesów zachodzących w materiałach w ujęciu termodynamiki.	KWI1A_W01, KWI1A_W02	Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych, Kolokwium, Egzamin, Sprawozdanie
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	Potrafi wykonać obliczenia dotyczące funkcji termodynamicznych, równowag chemicznych i fazowych	KWI1A_U01	Kolokwium, Egzamin, Sprawozdanie
U2	Potrafi wykorzystać poznane prawa termodynamiki do opisu zjawisk zachodzących w materiałach	KWI1A_U01	Kolokwium, Egzamin, Sprawozdanie
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	Jest gotów do określenia problemu i oceny skutków działalności inżynierskiej	KWI1A_K01, KWI1A_K02	Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych, Kolokwium, Egzamin

Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się dla modułu zajęć

Wykład:

Termodynamika – podstawowe pojęcia, I zasada. Termodynamika przemian gazowych – gazy doskonałe i rzeczywiste. Termochemia. Termodynamika przemian fazowych i reakcji chemicznych. Termodynamika - II zasada - pojęcie entropii, entropia przemian gazowych, fazowych i reakcji chemicznych. Funkcja Gibbsa – kryteria samorzutności procesów w przyrodzie – reguła faz. Równowagi w układach jednoskładnikowych, dwuskładnikowych i wieloskładnikowych. Typy diagramów fazowych, konstrukcja i interpretacja. Równowaga chemiczna.

Seminarium:

I zasada – przemiany gazowe, przemiany fazowe i reakcje chemiczne. Bilans energetyczny, kalorymetria. Prawo Hessa i Kirchhoffa. Termodynamika - II zasada – pojęcie entropii. Entropia przemian gazowych, fazowych i reakcji chemicznych. Entalpia swobodna i energia swobodna. Kryteria samorzutności procesów w przyrodzie. Równowaga chemiczna w układach homogenicznych i heterogenicznych. Reguła faz - diagramy fazowe. Praktyczne wykorzystanie równowag ciecz-para - destylacja. Diagramy fazowe ciało stałe - ciecz. Termodynamika ogniw chemicznych.

Laboratoria:

1) Wyznaczenie iloczynu rozpuszczalności AgCl. 2) Diagramy fazowe: Destylacja/Diagram fazowy układu Sn-Pb. 3) Wyznaczenie funkcji termodynamicznych z pomiarów SEM ogniwa./Wyznaczenie entalpii zobojętniania.

Nakład pracy studenta

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	30
Zajęcia seminaryjne	15
Ćwiczenia laboratoryjne	15
Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	28

Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2
Dodatkowe godziny kontaktowe	5
Przygotowanie do zajęć	30
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 125
Liczba godzin kontaktowych	Liczba godzin 60

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	Wykład: Termodynamika – podstawowe pojęcia, I zasada. Termodynamika przemian gazowych – gazy doskonałe i rzeczywiste. Termochemia. Termodynamika przemian fazowych i reakcji chemicznych. Termodynamika - II zasada - pojęcie entropii, entropia przemian gazowych, fazowych i reakcji chemicznych. Funkcja Gibbsa – kryteria samorzutności procesów w przyrodzie – reguła faz. Równowagi w układach jednoskładnikowych, dwuskładnikowych i wieloskładnikowych. Typy diagramów fazowych, konstrukcja i interpretacja. Równowaga chemiczna.	W1, U2, K1	Wykład
2.	Seminarium: I zasada – przemiany gazowe, przemiany fazowe i reakcje chemiczne. Bilans energetyczny, kalorymetria. Prawo Hessa i Kirchhoffa. Termodynamika - II zasada – pojęcie entropii. Entropia przemian gazowych, fazowych i reakcji chemicznych. Entalpia swobodna i energia swobodna. Kryteria samorzutności procesów w przyrodzie. Równowaga chemiczna w układach homogenicznych i heterogenicznych. Reguła faz - diagramy fazowe. Praktyczne wykorzystanie równowag ciecz-para - destylacja. Diagramy fazowe ciało stałe – ciecz. Termodynamika ogni chemicznych.	W1, U1, U2, K1	Zajęcia seminaryjne
3.	Laboratoria: 1) Wyznaczenie iloczynu rozpuszczalności AgCl. 2) Diagramy fazowe: Destylacja/Diagram fazowy układu Sn-Pb. 3) Wyznaczenie funkcji termodynamicznych z pomiarów SEM ogniwa./Wyznaczenie entalpii zobojętniania.	W1, U1, U2, K1	Ćwiczenia laboratoryjne

Informacje rozszerzone

Metody i techniki kształcenia :

Metoda warsztatowa (ang. workshop), Wykład, Metoda ćwiczebna (np. wykonywanie zadań przy tablicy), Kształcenie mieszane (ang. blended learning), Metoda problemowa (ang. Problem Based Learning), Design thinking, Praca grupowa, Dyskusja

Rodzaj zajęć	Metody zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
Wykład	Egzamin	Obecność na wykładach nie jest obowiązkowa. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest uzyskanie pozytywnej oceny z seminarium oraz z laboratoriów. Egzamin obejmuje materiał z wykładów, seminarium oraz laboratorium. Egzamin jest oceniany zgodnie z regulaminem studiów AGH.
Zajęcia seminaryjne	Kolokwium	Warunkiem zaliczenia seminarium jest obecność na zajęciach oraz uzyskanie pozytywnej oceny z 3 kolokwίων pisemnych (minimum 50 % punktów z ocen kolokwίων). W przypadku usprawiedliwionej nieobecności na kolokwium student ma możliwość napisania zaległego kolokwium w terminie uzgodnionym z prowadzącym zajęcia. W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na kolokwium student otrzymuje za nie zero punktów i nie ma możliwości napisania zaległego kolokwium. Student, który uczęszczał na zajęcia lecz otrzymał ocenę negatywną ma możliwość przystąpienia do zaliczenia w terminie poprawkowym.
Ćwiczenia laboratoryjne	Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych, Kolokwium, Sprawozdanie	Laboratoria są zajęciami obowiązkowymi. Warunkiem uzyskania zaliczenia z ćwiczeń laboratoryjnych jest wykonanie 3 ćwiczeń, wykonanie z każdego z nich sprawozdania, zaliczenie 3 kolokwίων wstępnych oraz kolokwium końcowego - szczegółowe informacje zostaną podane przez prowadzącego na pierwszych zajęciach.

Dodatkowy opis

Student, który nie uzyskał zaliczenia z seminarium lub laboratoriów w I terminie ma możliwość uzyskania zaliczenia z tych części przedmiotu w dwu terminach poprawkowych. W przypadku braku zaliczenia z jednej z tych części student nie będzie miał możliwości przystąpienia do egzaminu.

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu

Student zostaje dopuszczony do egzaminu jeśli uzyskał zaliczenie (pozytywną ocenę) z laboratoriów i seminarium. Student, który nie uzyskał zaliczenia z seminarium lub laboratoriów w I terminie ma możliwość uzyskania zaliczenia z tych części przedmiotu w dwu terminach poprawkowych (I i II term. poprawkowy). Do egzaminu można przystąpić dopiero po uzyskaniu zaliczeń z obu części przedmiotu - laboratoriów i seminarium. Nie przystąpienie do któregoś z terminów egzaminu skutkuje jego utratą.

Warunkiem zaliczenia seminarium jest obecność na zajęciach oraz uzyskanie pozytywnej oceny z 3 kolokwίων pisemnych (minimum 50 % punktów z ocen kolokwίων). Oceny są wystawiane zgodnie z regulaminem studiów AGH. Student, który uczęszczał na zajęcia lecz otrzymał ocenę negatywną ma możliwość przystąpienia do zaliczenia w dwu terminach poprawkowych.

Warunkiem uzyskania zaliczenia z ćwiczeń laboratoryjnych jest wykonanie 3 ćwiczeń, wykonanie z każdego z nich sprawozdania, zaliczenie 3 kolokwίων wstępnych oraz kolokwium końcowego. Na sumaryczną ilość punktów z laboratorium składają się punkty otrzymane ze sprawozdań, kolokwίων wstępnych oraz kolokwium końcowego - szczegółowe informacje zostaną podane przez prowadzącego na pierwszych zajęciach. Oceny z laboratorium są wystawiane zgodnie z regulaminem studiów AGH.

Sposób obliczania oceny końcowej

Ocena końcowa = $0,25 \times \text{średnia ocena laboratorium} + 0,25 \times \text{średnia ocena seminarium} + 0,5 \times \text{średnia ocena z egzaminu}$

(oceny średnie oblicza się jako średnią arytmetyczną ocen uzyskanych we wszystkich terminach).

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach

Nieobecność na seminarium wymaga od studenta samodzielnego opanowania materiału omawianego na tych zajęciach natomiast usprawiedliwiona nieobecność na laboratorium będzie podstawą do umożliwienia studentowi odrobienia zajęć.

Wymagania wstępne i dodatkowe

Zaliczenie modułu "Chemia"

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa

Wykład: Studenci uczestniczą w zajęciach poznając kolejne treści nauczania zgodnie z sylabusem przedmiotu. Studenci winni na bieżąco zadawać pytania i wyjaśniać wątpliwości. Rejestracja audiowizualna wykładu wymaga zgody prowadzącego.

Obecność na wykładach nie jest obowiązkowa.

Seminarium: Dopuszczalne jest jedna nieobecność na zajęciach na których nie jest planowane kolokwium. Obecność na kolokwium jest obowiązkowa. W przypadku usprawiedliwionej nieobecności na kolokwium student ma możliwość napisania zaległego kolokwium w terminie uzgodnionym z prowadzącym zajęcia. W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na kolokwium student otrzymuje za nie zero punktów i nie ma możliwości napisania zaległego kolokwium.

Student, który uczęszczał na zajęcia lecz otrzymał ocenę negatywną ma możliwość przystąpienia do zaliczenia w terminie poprawkowym.

Studenci przystępując do ćwiczeń są zobowiązani do przygotowania się w zakresie wskazanym każdorazowo przez prowadzącego (np. w formie zestawu zagadnień/pyta/zadań).

Laboratoria: Laboratoria są zajęciami obowiązkowymi. Warunkiem uzyskania zaliczenia z ćwiczeń laboratoryjnych jest wykonanie 3 ćwiczeń, wykonanie z każdego z nich sprawozdania, zaliczenie 3 kolokwium wstępnych oraz kolokwium końcowego - szczegółowe informacje zostaną podane przez prowadzącego na pierwszych zajęciach.

Literatura

Obowiązkowa

1. P. W. Atkins, Chemia Fizyczna, PWN, Warszawa 2007
2. K. Pigoń, Z. Ruziewicz, Chemia fizyczna t.1, PWN Warszawa 2011
3. L. Sobczyk, A. Kiswa, K. Gatner, A. Koll - Eksperymentalna chemia fizyczna
4. Sz.Chudoba, Z.Kubas, K.Pytel - Elementy chemii fizycznej

Dodatkowa

1. Instrukcje do ćwiczeń laboratoryjnych

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
KWI1A_K01	Ma świadomość roli społecznej absolwenta uczelni technicznej i jest gotów do doksztalcania się i podnoszenia kompetencji zawodowych, krytycznie ocenia posiadaną wiedzę, potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy
KWI1A_K02	Ma świadomość odpowiedzialności za pracę własną, gotowość podporządkowania się zasadom pracy w grupie i ponoszenia odpowiedzialności za wspólnie realizowane zadania
KWI1A_U01	Potrafi dobrać odpowiedni materiał budowlany do zdefiniowanego zastosowania stosując wiedzę z obszaru inżynierii chemicznej i materiałowej
KWI1A_W01	Ma wiedzę z obszaru nauk podstawowych (matematyka, fizyka, chemia) oraz przedmiotów kierunkowych potrzebną do zrozumienia budowy i właściwości materiałów budowlanych oraz powiązań pomiędzy budową i właściwościami materiałów
KWI1A_W02	Ma wiedzę z obszaru inżynierii chemicznej i materiałowej, pozwalającą na rozumienie zależności pomiędzy sposobem otrzymywania, budową wewnętrzną i właściwościami materiałów budowlanych i na tej podstawie rozumie zjawiska zachodzące w trakcie wytwarzania, eksploatacji, degradacji i utylizacji materiałów budowlanych